

FRÅN
14 ÅR

LÄRARHANDLEDNING

I EN

SÄRSKILT

UTSATT

SITUATION

ANGEREDS
TEATER

SPELAS 4 OKT TILL 6 DEC 2019 - BLÅ STÄLLET ANGERED CENTRUM - WWW.ANGEREDSTEATER.SE

VAD KAN DU SOM LÄRARE TÄNKA PÅ FÖRE, UNDER OCH EFTER TEATERBESÖKET

Det handlade inte om hämnd.

Jag anmälde det för att jag ville förstå vad det var som hade hänt.

Jag anmälde det för att jag inte förstod varför jag mådde så dåligt.

Jag anmälde det för att det var ett så tydligt före och ett tydligt efter.

Det var därför jag anmälde det, för att jag ville förstå om det var lagligt att må så här.

Varför är det svårt att respektera varandras kroppar och sexualitet? I höst riktar Angereds Teater blicken mot samtycke och gränser och varför det är så svårt att förstå när någon vill eller inte. Förra året fick Sverige en ny sexualbrottslagstiftning som säger att allt annat än ett ja är ett nej, men i rättssalen möts gång på gång unga människor som blivit utsatta eller utsatt någon för övergrepp. Flera av dessa vittnesmål blir nedlagda polisanmälningar eller berättas bara för de närmsta, om ens det. Utvecklingen inom lagstiftningen går framåt, men det tycks inte påverka hur vi beter oss mot varandra. Med utgångspunkt i ett verkligt rättsfall vill höstens föreställning *I en särskilt utsatt situation* väcka engagemang och skapa diskussion om sexuella gränser, normer och förväntningar på unga människor idag utifrån rådande könsnormer och samhällsklimat.

I en särskilt utsatt situation har arbetats fram i samarbete med en brottmålsadvokat, en ung kvinna som varit målsägande i ett våldtäktsfall och genom samtal med unga människor i Angered och Göteborg.

INNAN FÖRESTÄLLNINGEN

Det här är ett ämne som ofta väcker starka känslor. Därför kan det vara bra att prata om föreställningens tema, som berör normer och lagar kring sex och samlevnad, även innan teaterbesöket. Nedan har vi samlat en lista över frågeställningar som ska vara användbara i samtal med eleverna. Givetvis är det viktigt att elevernas egna reflektioner får plats, samtidigt är det bra att vara tydlig med vad som är olagligt och inte.

Ingen ska behöva dela personliga erfarenheter i samtalet utan försök hålla det öppet och övergripande. Däremot är det såklart viktigt att du ger plats och lyssnar på den som faktiskt vill dela med sig. Vad betyder sexuell integritet och identitet? Hur sätter man upp gränser i en relation (både sexuell, kärleks- och vänskapsrelation)? Fundera och samtala kring frivillighet och ömsesidighet, vad innebär det i en sexuell relation? Var lyhörd om det är personer i klassen som inte vill delta i samtalet. Sexuella kränkningar finns i varje skolmiljö och är något som alla elever är högst bekanta med. Stanna upp och lyssna om någon vill delge något svårt eller tungt, vuxenvärlden ska inge hopp om att det går att vända sig till oss och att ett övergrepp/kränkning inte är något som ska tystas ner.

Du som lärare behöver inte vara expert på sexualbrottslagstiftningens alla paragrafer! Det viktiga är att kunna hjälpa eleverna vidare och informera om var de kan vända sig för att få hjälp om de blivit utsatta på något sätt. Det finns länkar och boktips om sexualbrottslagstiftningen längst bak i handledningen som du kan ha som stöd i klassrummet.

Alla har kanske inte varit på teater tidigare. Förbered teaterbesöket genom att till exempel prata om skillnaden mellan att se film eller att se teater. Teater sker ju alltid i ett nu, där ni som publik är lika viktiga som resten av alla delar i föreställningen. Hur ni lyssnar och tar emot, har betydelse.

UNDER FÖRESTÄLLNINGEN

Det förekommer inget faktiskt våld eller konkret gestaltning av övergrepp i föreställningen utan fallet återberättas, varsamt. Var dock vaksam under föreställningen om någon i din klass mår dåligt av det som sägs eller gestaltas. Det är helt okej att lämna föreställningen om så skulle vara. Det är också helt okej att som publik reagera på det som visas, vi tar hand om det som händer i rummet. Det är därför inte alltid nödvändigt att tysta ner spontana reaktioner, då kan vi förlora något viktigt från publiken.

Dröj gärna kvar när föreställningen är slut, tala en stund med skådespelarna som finns kvar i rummet efteråt. Fånga upp om det är någon som vill prata. Skådespelarna delar även ut en flyer till all publik efter föreställningen som innehåller information om var en kan vända sig om man behöver prata med någon eller vill veta mer om ämnet.

EFTER FÖRESTÄLLNINGEN

Ett teaterbesök är en individuell upplevelse och mår bra av att inte omvandlas alltför mycket till en skoluppgift eller "läxa" i form av krav. Dock rekommenderar vi att ni i mindre grupper samtalar om föreställningen och upplevelsen. Kanske är det någon särskild scen som man kommer ihåg som fått "fäste", kanske någon särskild replik eller handling av skådespelarna. Återigen, finns det någon som behöver prata mer, så finns länkar om bra organisationer att vända sig .

FÖRSLAG TILL FRÅGESTÄLLNINGAR

- Vad innebär det för dig att vara respektfull i dina personliga relationer?
- Vad innebär ordet "ömsesidighet"?
- Hur tror du att du skulle reagera om du skulle se ett sexuellt övergrepp?
- Hur kommunicerar man i sexuella och intima situationer?
- Hur förmedlar man ett nej? Hur tar man ett nej?
- Hur förmedlar man ett ja? Hur visar man att man är intresserad/attraherad av någon?
- Hur visar man att man vill ha sex?

EFTER FÖRESTÄLLNINGEN

- Varför, tror du, att teatern valt att sätta upp den här föreställningen?
- Föreställningen bygger på en verklig händelse, ett så kallat dokumentärt material. Vad betydde det för upplevelsen av föreställningen?
- Vad i händelsen visade sig vara ett brott? Varför?
- Huvudpersonen ville veta om det hon varit utsatt för är något som är tillåtet i vårt samhälle. Vad valde hon att göra? Vad fick hon för "svar"?
- I föreställningen nämns ordet "klängig", vad väcker det för associationer?
- Finns det något i föreställningen som väcker tankar/funderingar/känslor? Vilka? Reflektera 3 och 3, samla ihop anonyma lappar och sätt upp på tavlan.

KORT SAMMANFATTNING AV SAMTYCKESLAGEN

Den så kallade samtyckeslagen trädde i kraft 1 juli 2018 och innebär i korthet att om den sexuella aktiviteten inte är frivillig så är den också straffbar. Det innebär att man kan dömas för våldtäkt även om det inte förekommit fysiskt våld eller hot.

Den handlar också om att allt annat än ett ja är ett nej, oavsett om man säger det rakt ut eller på något sätt visar det med sin kropp. Därmed förflyttar den ansvaret från den som blir utsatt till den som utsätter.

Föreställningen handlar om huruvida huvudpersonen hamnade "i en särskilt utsatt situation", en formulering som funnits i sexualbrottslagen sen 2013. Det innebär att en person aldrig kan anses delta frivilligt om han eller hon exempelvis är medvetlös, sover, är rädd för sitt liv eller kraftigt berusad.

Lagstiftningen säger nu att **sex ska vara frivilligt och om det inte är frivilligt så är det olagligt.**

MATERIAL FÖR DIG SOM PEDAGOG

RFSU - <https://www.rfsu.se/sex-och-relationer/for-pedagoger-och-yrkesverksamma/>
Riksförbundet för sexuell upplysning, metodbank för pedagoger.

FATTA – <http://fatta.nu/samtycke-sa-funkar-det/>
Förening som bl.a. arbetar mot sexuellt våld och för samtycke.

UMO.se - <https://www.umo.se/sex/regler-och-lagar-om-sex/>
UMO är en webbplats för alla som är mellan 13 och 25 år. På UMO.se kan en få kunskap om kroppen, sex, relationer, psykisk hälsa och mycket annat.

UR PLAY - <https://urplay.se/program/210010-larlabbet-overgrepp-trakasserier-och-samtycke>
"Lärlabbet" 10 avsnitt om sex och samlevnadsundervisning i skolan

DAGS ATT PRATA OM - <https://dagsattprataom.se/overgrepp/yrkesverksam/>
Handledning att ladda ned från Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

FÖR ELEVER SOM VILL HA MER INFO ELLER BEHÖVER PRATA MED NÅGON

Vi kommer också dela ut en flyer med de här länkarna efter föreställningen, så alla i publiken får med sig informationen hem.

BRIS - <https://www.bris.se/for-barn-och-unga/just-nu/>

Barnens rätt i samhället har öppet dygnet runt och lyssnar på dig oavsett vad saken gäller. Här kan du maila och chatta med en kurator på BRIS eller skriva med jämnåriga i forum • Tel. 116 111

UNGARELATIONER – <https://ungarelationer.se/>

Ger stöd och information till dig under 20 år som blir utsatt i din relation, är kompis till någon som blir utsatt eller är den som utsätter. Chatten är öppen varje kväll kl 20-22.

JAG VILL VETA – <https://www.jagvillveta.se/14-17-ar>

Allt om dina rättigheter vid brott och kring vad som faktiskt är brottsligt, om hur man kan känna om man varit med om ett brott och var man kan vända sig för att få hjälp. Du kan också läsa mer om händelseförloppet om du anmäler eller om det blir rättegång.

FATTA – <http://fatta.nu/>

Förening som arbetar mot sexuellt våld och för samtycke.

UMO - <https://www.umo.se/>

Ungdomsmottagning för alla på nätet som är mellan 13 och 25 år. På UMO kan du hitta svar på frågor om sex, hälsa och relationer.

YOUUMO - <https://www.youmo.se/>

Ungdomsmottagning på nätet på flera språk.

BROTTSOFFERJOURNEN - <https://www.ungabojs.se/>

För dig som varit utsatt för brott, blivit vittne till brott eller känner någon som varit utsatt för ett brott.

Tel: 0200-212019 • Mail: unga@bojs.se

FÖRENINGEN STORASYSTER - <http://www.foreningenstorasyster.se/wordpress/>

Vänder sig till dig som utsatts för våldtäkt eller andra sexuella övergrepp. Alla är välkomna att höra av sig, oavsett könsidentitet. Du kan vara anonym. Chatten är öppen söndag-torsdag kl 20-22.

KILLFRÅGOR - <http://www.killfragor.se/>

Stödverksamhet för unga killar. Du kan vara anonym. Chatten är öppen söndag-torsdag varje vecka mellan kl 19-21.

DAGS ATT PRATA OM SEXUELLA ÖVERGREPP - <https://dagsattprataom.se/>

Om vad som är sexuella övergrepp mot barn och unga, och var du kan vända dig om du själv eller någon i din närhet blir utsatt för det.

Om ni undrar över något, tveka inte att kontakta oss: 031-331 54 08 | info@angeredsteater.se |

Varmt välkomna till Angereds Teater och *I en särskilt utsatt situation*.

I EN SÄRSKILT UTSATT SITUATION

PREMIÄR 4 OKTOBER, SPELAS TILL 6 DECEMBER 2019. LÄNGD: CA. 1 TIMME OCH 20 MIN UTAN PAUS

Manusredaktion KRISTIAN HALLBERG,
JOHANNA LARSSON och LINDA
WALLGREN

Regissör JOHANNA LARSSON

Dramatiker KRISTIAN HALLBERG

Scenograf & kostymör LINDA WALLGREN

Skådespelare DILAN AMIN, MIKAELA

KNAPP, KIMIYA FAGHIH och ERIK

LENNBLAD*

*Praktikant från Teaterhögskolan i Malmö.

Maskör EVALENA JÖNSSON LUNDE

Kompositör & ljuddesigner MARTIN

FREMLING

Ljussättare REINHOLD ERZMONEIT &

JOHANNA LARSSON

Regiassistent MIRELLA HETEKIVI

Produktionsassistent ANNA DALENTOFT

Teknisk assistent YASSIN OMAR

Affisch: LINDA WALLGREN efter en tavla

av AMANDA KARLSSON

Information och bokning MALIN

ANDERSSON

Pedagog MINA NADOLSKI FRIBERG

Producent GABRIELLA DURAFFOURD

Verksamhetsledare Angered's Teater

LOVISA PIHL

Konstnärlig ledare Angered's Teater

JOHANNA LARSSON

www.angeredsteater.se | info@angeredsteater.se | Tel: 031-331 54 08

Angered's Teater är en scen för nyskriven dramatik för barn, ungdomar och vuxna och ligger i kulturhuset Blå Stället.